

- PUJOL I RIBERA, Jordi. *Dictadura, República i Guerra Civil*. Olot / Girona: Ajuntament / Diputació, 2005. 105 p.
- PUJOL I COLL, Josep. *El barroc musical*. Girona: Diputació, 2005. 100 p.
- PUJOL I FABRELLAS, David. *Les pedres que parlen. Itineraris: La Mare de Déu del Mont*. Girona: CCG, 2005. 60 p.
- RIPOLL I MASFERRER, Ramon. *L'arquitecte, l'arquitectura i la ciutat: Girona, 1760-1835*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005. 394 p.
- RODRIGUEZ, Zisko; PINSACH, Joan. *Denali, la realitat d'un somni: Noves experiències i sensacions*. 125 p.
- ROS FONTANA, Ignasi. *El senyor mestre*. Tremp: Garsineu, 2005. 88 p.
- SOBREQUÉS CALICO, Calaia [coord.]. *25 anys IES Narcís Xifra: 1980-2005*. Girona: IES Narcís Xifra, 2005. 237 p.
- TORRA, Quim [text]; CREUS «TUTA», Ramon [fotografia] *Girona encisa*. Maçaners: Abadia, 2005. 167 p.
- UTZON, Jørn; WESTON, Richard; ROCA, Joana. *El retorn a l'òpera de Sydney*. Girona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2005. 27 p.
- VICENS, Josep; IBÁÑEZ, Joan. *Els dipòsits de la memòria*. Girona: CCG, 2005. 234 p.
- VILAR, Sara. *De la paraula a les històries: El llenguatge escrit, una estratègia de comunicació per als artistes*. Girona: Fundació Espais d'Art Contemporani. Girona: 2004. 295 p.

imprescindible per als nous vilopriuencs, perquè coneixin i aprenguin a estimar el poble que els acull i s'hi sentin més lligats, integrats i identificats. A més, n'han de prendre bona nota aquells pobles, per petits que siguin (Vilopriu només té al voltant de 100 habitants), que encara no tenen un llibre que reculli el seu passat i el seu present; tots els pobles tenen la seva història, i les seves històries. És coneixent el passat que s'encara bé el futur. Pobles com Vilopriu, abocats per la seva situació i el seu entorn al turisme rural i a les segones residències, si tenen ben presents les seves arrels, la seva personalitat històrica, sabran afrontar aquests canvis sense perdre la seva fesomia rural i el seu caràcter propi.

Jesús Jordi Pinatella

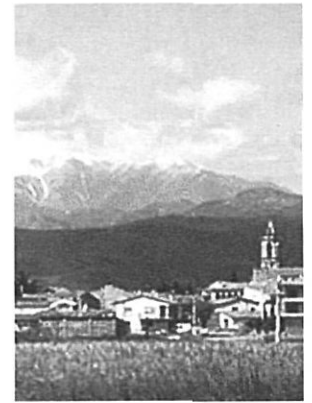

Formes de cohesió pagesa al segle passat

SERNA I COBA, Erika.
TESTART I GURI, Albert.
Un segle d'associacionisme agrari a Navata.
Ajuntament de Navata, 2005.
246 pàgines.

A partir del segle XIX, amb el procés d'industrialització i la progressiva consolidació del liberalisme com a sistema polític i econòmic hegemònic, els diversos col·lectius socials del nostre país

començaren a articular la defensa de llurs necessitats i interessos a través de noves formes d'organització jurídica. D'aquesta manera, les tradicionals entitats corporatives de l'Antic Règim basades en gremis i confraries anaren donant pas a noves pràctiques associatives fonamentades en el mutualisme, el cooperativisme o el sindicalisme que tingueren també la seva traducció al camp català. El present llibre constitueix una anàlisi d'aquestes diverses experiències cohesionadores de base agrària que s'han produït al municipi altempordanès de Navata durant el propassat segle XX; els autors hi descriuen de forma cronològica, amb minuciositat i un ús rigorós de la documentació, la composició, objectius, funcionament i activitat de cadascuna, des de la més antiga coneguda, la Societat de Socors Mutus La Unió –constituïda legalment a final de 1903– fins a la Cambra Agrària Local sorgida el 1978 de l'extingit sindicat agrari franquista, i que al seu torn fou dissolta per llei el 1993. Precisament, un capítol important del recorregut retrospectiu del llibre el mereix l'impacte a la localitat analitzada del sindicat únic franquista. No en va, després del trasbals de la Guerra Civil, la dictadura del general Franco suposà l'anorreament del desenvolupament lliure i democràtic dels moviments associatius experimentat al llarg de la prime-

ra meitat del segle en establir un nou marc de relacions socials i laborals caracteritzat pel pensament únic, la manca de llibertats i la repressió. Organitzada segons els principis del règim de forma corporativista i vertical i nascuda en el context d'atarquia econòmica de la postguerra, la Hermandad Sindical de Labradors y Ganaderos s'implantà amb la voluntat totalitzadora de reglamentar i controlar la producció agrària i les condicions econòmiques i socials del camp, si bé la seva trajectòria es veié condicionada a partir de la dècada dels seixanta pel procés de modernització i creixement econòmic inicial al país.

En conjunt, doncs, el treball d'Erika Serna i Albert Testart dona a conèixer al lector i per al cas de Navata un mosaic de societats i agrupacions de naturalesa heterogènia i resultats desiguals que posen de manifest un ric i diversificat teixit associatiu en què malgrat el tractament individualitzat també es detecten certes continuïtats a l'hora de res-

seguir la trajectòria d'algunes entitats o caracteritzar-ne els dirigents. Simultàniament, els autors aborden la important funció que, a través de la creació d'espais o centres de trobada comuna, han exercit algunes de les entitats estudiades a l'hora de fomentar la sociabilitat entre els habitants del municipi navatenc i definir-ne la seva identitat col·lectiva. En aquest sentit, cal recordar que el llibre té el seu origen en la commemoració del cinquantè aniversari de la posada en funcionament de la sala d'actes del centre cívic de la localitat. Per altra banda, el treball il·lustra clarament l'evolució que ha seguit la gestió de la política assistencial al camp català fins als nostres dies d'ençà d'aquell primitiu sistema de caixes rurals de fa poc més de cent anys. De fet, la radiografia d'una comunitat rural com la de Navata que proposa aquest llibre constata, en darrer terme, la transformació socioeconòmica que ha experimentat el camp català en el transcurs d'aquest segle XX, a causa entre altres factors de la introducció del sistema capitalista a pagès, la mecanització i la davallada de la renda de la terra. D'aquí la importància d'aquesta obra, doncs, per entendre un món cada vegada més canviat però sense el qual no es pot comprendre la realitat present.

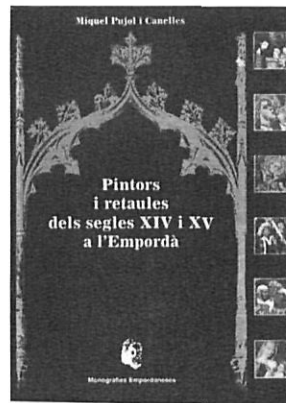
Marc Auladell Agulló

Els retaules gòtics de l'Empordà

PUJOL I CANELLES, Miquel.
Pintors i retaules dels segles XIV i XIV a l'Empordà.
 Monografies Empordaneses, 9.
 Ed. Institut d'Estudis Empordanesos.
 Figueres, 2004.
 314 pàgines.

Aquest nou llibre del mossèn Miquel Pujol i Caselles és un exhaustiu estudi de la pintura gòtica de l'Alt i el Baix Empordà. El buidatge dels protocols notariais de Castelló d'Empúries des del segle XIII fins al segle XV li ha permès donar a conèixer els noms dels principals pintors i escultors que treballaren a la capital comtal, així com revelar-nos la seva rica producció artística.

Mossèn Pujol aporta noves dades sobre autors ja coneguts ampliant la seva cronologia biogràfica o bé la llista d'obres realitzades, però la importància i singularitat d'aquest estudi rau en el fet que no se centra únicament a donar una llista de noms dels tallers i nissagues artístiques, sinó que va més enllà, tot situant aquests artesans i les seves obres en el context dels principals corrents de la pintura gòtica catalana: un primer període conegut com a gòtic lineal, provinent de França i caracteritzat per la major importància que pren el dibuix lineal per sobre del color, un segon període italogòtic —introduït a Catalunya per l'artista Ferrer Bassa, el qual va fer una

estada a Itàlia, i basat en la suavitat cromàtica dels colors emprats i en l'expressió continguda, serena i elegant de les figures—, i un darrer període conegut com a gòtic internacional, que centra l'atenció en els artistes de Flandes i que comporta un llenguatge més naturalista, amb una atenció molt particular per la descripció minuciosa dels detalls i una gamma de colors més suaus.

L'estudi també ens permet constatar com Castelló d'Empúries esdevé durant aquests segles un important centre artístic pel volum d'artesans que hi resideixen i hi treballen. En paraules de l'autor del llibre, «Castelló esdevé un veritable fogar de tallers pictòrics». Mossèn Pujol esmenta com a factors que afavoreixen aquesta situació el fet de ser la capital del comtat d'Empúries, la construcció de l'església catedralícia que va atraure diversos artesans forans i finalment la seva situació geogràfica, a mig camí entre dos dels grans centres artístics: Girona i Perpinyà.

La segona part del llibre està destinada a l'anàlisi iconogràfica, estilística i bibliogràfica de les obres pictòriques empordaneses d'aquest període que han sobreviscut al temps i s'han conservat en diversos museus i fundacions —el Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), la Fundació F. Godia de Barcelona, el Museu d'Art de Girona (Md'A)—, així com d'altres de les quals només en tenim constància gràcies a fotografies.

L'obra finalitza amb la transcripció d'un compendi documental de noranta-cinc protocols, setanta dels quals són inèdits, que ens evidencien la pacient i important tasca de recerca feta per part de mossèn Pujol.

Núria Roura Armangué

Anàlisi d'un procés migratori

FARJAS BONET, Anna.

Teregunné. Els immigrants gambians: un viatge d'anada i tornada.
 Diputació de Girona. Girona: 2003.
 256 p. + il., gráf., taules

Teregunné. Els immigrants gambians: un viatge d'anada i tornada és un llibre d'Anna Farjas i suposa una adaptació de la tesi de doctorat que l'autora va realitzar al principi de 2000. Ens trobem